

Asia: VN/23654/2021/

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1 §

Ehdotetun 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on varmistaa asiakirjallisen kulttuuriperinnön sekä tutkimuksellisesti arvokkaiden tietoaaineistojen säilyminen ja saatavuus. Esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että säännöksessä tarkoitettu arvokkaiden tietoaaineistojen piiri ei täysin vastaa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (tiedonhallintalaki) 24 b §:n mukaista arvokkaiden tietoaaineistojen määritelmää, vaan olisi tätä laajempi.

Tiedonhallintalain 24 b §:n mukaisten arvokkaiden tietoaaineistojen luettelosta ei ole tarkemmin säädetty valtioneuvoston asetuksella (24 b § 3 mom) eikä tietoaineistoihin kuuluvien tietojen selvittäminen EU:n direktiivistä 2019/1024 ja täytäntöönpanosäädöksistä ole yksinkertaista. Esitysluonnoksessa todetaan, että lähtökohtaisesti tiedonhallintalain mukaiset arvokkaat tietoaaineistot ovat myös tutkimuksellisesti arvokkaita tietoaaineistoja. Ilmeisesti tutkimuksellisesti arvokkaat tietoaaineistot voivat kuitenkin olla tietoaaineistoja, jotka eivät ole tiedonhallintalain mukaisia arvokkaita tietoaaineistoja.

Tukes ehdottaa, että esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa mainittaisiin esimerkkejä ”tutkimuksellisesti arvokkaista tietoaaineistoista”.

8 §

Tukes pitää kannatettavana uudistuksena sitä, että arvonmäärityksen perusteista säädettäisiin jatkossa laissa.

Arvonmääritys on kokonaisvaltaista toimintaa, joka vaatii viranomaiselta esimerkiksi näkemystä kulttuuriperinnöstä ja tietosuojaosuamista. Tukes pitää tärkeänä, että Kansallisarkistolta voi jatkossakin kysyä arvonmääritykseen liittyvistä asioista ja että Kansallisarkistolla on riittävät resurssit neuvontaan. Erityisesti arkistointilain voimaan tullessa kysymysten määrä voi lisääntyä.

9 § ja 25 §

Ehdotetun 9 §:n 2 momentin 1. lauseen mukaan viranomaisen tulee panna asiakirjojen ja tietoaineistojen arkistointia koskeva asia vireille, jos arkistoinnista ei ole päätetty tai päätös on vanhentunut.

Lisäksi ehdotetun 25 §:n mukaan Kansallisarkiston arkistolain (831/1994) nojalla antamat määräykset ja päätökset jäävät voimaan siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa ehdotetun lain kanssa.

Esitysluonnoksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan aikaisempi päätös voi olla osin tai kokonaan vanhentunut ehdotetun arkistointilain 8 §:n mukaisessa arvonmäärityksessä arvioitavien tietosuojalainsäädännön ja sen tulkintakäytännön muuttumisen vuoksi. Lain tultua voimaan viranomaisten on siis käytävä läpi arkistointipäätökset varmistaakseen sen, että päätökset eivät ole vanhentuneita tai ristiriidassa lain kanssa. Lisäksi arkistointipäätöksiä on säännöllisesti tarkasteltava, jotta mahdolliset vanhentumiset esimerkiksi tietosuojalainsäädännön muuttumisen vuoksi huomataan.

Viranomaisen on varattava resursseja arkistointipäätösten läpikäymiseen ja säännölliseen tarkkailuun. Kansallisarkistolle on hyvä varata resursseja siihen, että viranomaiset tarvitsevat apua sen määrittelyyn, milloin arkistointipäätös on vanhentunut tai ristiriidassa lain kanssa.

Ehdotetun 9 §:n 2 momentin 2. lauseen mukaan viranomaisen tulee asian vireille saattamisen yhteydessä antaa riittävät kuvaukset ja tiedot sekä arvonmääritykseen perustuva esitys arkistoitavista asiakirjoista ja tietoaineistoista.

Tukes ehdottaa, että esitysluonnoksen perusteluissa tarkennetaan ja täsmennetään sitä, mitä riittäväillä kuvauksilla tarkoitetaan. Tarkoitetaanko riittäväillä kuvauksilla ns. asianhallinnallista metadataa tai kuvausta? Vai sisällöllistä kuvausta ja jos, niin missä määrin? Ehdotetussa 11 §:n 1 momentissa mainitaan pelkästään metatiedot asiakirjoihin ja tietoaaineistoihin kuuluvina.

11 §

Ehdotettu 11 §:n 1 momentti koskisi viranomaisen huolehtimisvelvollisuutta arkistoitavista asiakirjoista ja tietoaaineistoista. Pykälän ehdotettu 2 momentti puolestaan koskisi viranomaisen velvollisuutta ylläpitää arkistoituja asiakirjoja.

Tukes ehdottaa, että esitysluonnoksessa täsmennetään, koskeeko 11 §:n 2 momentti vain viranomaisia, jotka itse arkistivat asiakirjansa. Lähtökohtaisesti Kansallisarkisto säilyttää arkistoituja asiakirjoja.

12 §

Ehdotetussa 12 §:ssä säädettäisiin asiakirjojen sähköiseen muotoon muuttamisesta. Esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että asiakirjan alkuperäinen muoto tarkoittaa sitä muotoa, jossa asiakirja on ennen digitointia. Lisäksi perusteluissa todetaan, että viranomaisen voisi tuhota alkuperäiset asiakirjat, jos digitointi on suoritettu onnistuneesti eikä asiakirjojen todistusvoimaisuus taikka kulttuurihistoriallinen arvo edellytä myös alkuperäisen kappaleen pitkäaikaista säilyttämistä.

Ehdotetun pykälätekstin mukaan sähköiseen muotoon muutettavien asiakirjojen alkuperäinen muoto voidaan tuhota, ellei asiakirjan kulttuurihistoriallinen arvo tai oikeudellinen todistusvoima edellytä myös alkuperäisen muodon säilyttämistä.

Asiakirjan sähköiseen muotoon muuttamisella tarkoitetaan käytännössä paperisen asiakirjan skannaamista. Kansallisarkisto on vuonna 2024 antanut digitointiohjeen. Digitointiohjeen vaatimukset eivät koske digitointia, joka toteutetaan asiakirjan laatimisen tai asiankäsittelyn yhteydessä tai kun organisaatiolle saapuvia analogisia asiakirjoja muuten muutetaan digitaaliseen muotoon. Digitointiohjetta ei siis sovelleta asiakirjaan, joka muutetaan sähköiseen muotoon skannaamalla. Digitointi ja sähköiseen muotoon muuttaminen eivät siten tarkoita samaa asiaa. Digitointiohjeen on tarkoitus jäädä voimaan myös uuden lain voimaan tultua.

Tukes ehdottaa, että esitysluonnoksessa täsmennetään sitä, koskisiko ehdotettu 12 § myös skannattua asiakirjaa. Perustelujen terminologian oikeellisuuteen ja ymmärrettävyyteen olisi syytä kiinnittää huomiota.

13 §

Ehdotetun 13 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että siirtävä viranomaisen tai muu alkuperäinen rekisterinpitäjä on rekisterinpitäjä siihen saakka, kunnes siirto on hyväksytysti toteutettu.

Tukes ehdottaa, että rekisterinpitäjyyden siirtohetkeä täsmennetään. Siirto voi olla hyväksytysti toteutettu, mutta siirrettävät aineistot on siirretty Kansallisarkistolle säilytysajan kuluessa. Siirtyykö rekisterinpitäjyys silloin Kansallisarkistolle? Nykyisin siirtävä viranomaisen on rekisterinpitäjä siihen asti, kunnes säilytysaika päättyy ja arkistoinnin vaihe alkaa.

Kutilainen Annika
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes

Talsta Minna
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto